

Tartu Luterlik Peetri Kooli põhikooli õppekava lisa nr 15

Toimetulekuõppe ainekavad

Sisukord

<u>Elu- ja toimetulekuõpe.....</u>	<u>3</u>
<u>Õppetegevus.....</u>	<u>3</u>
<u>Rõhuasetused I arengutasemel.....</u>	<u>3</u>
<u>Taotletavad õpitulemused I arengutasemel.....</u>	<u>3</u>
<u>Elu- ja toimetulekuõppe rõhuasetused II arengutasemel.....</u>	<u>4</u>
<u>Taotletavad õpitulemused II arengutasemel.....</u>	<u>4</u>
<u>Elu- ja toimetulekuõppe rõhuasetused III arengutasemel.....</u>	<u>5</u>
<u>Taotletavad õpitulemused III arengutasemel.....</u>	<u>5</u>
<u>Eesti keel.....</u>	<u>7</u>
<u>Õppetegevus.....</u>	<u>7</u>
<u>Rõhuasetused I arengutasemel.....</u>	<u>8</u>
<u>Taotletavad õpitulemused I arengutasemel.....</u>	<u>9</u>
<u>Rõhuasetused II arengutasemel.....</u>	<u>9</u>
<u>Taotletavad õpitulemused II arengutasemel.....</u>	<u>9</u>
<u>Rõhuasetused III arengutasemel.....</u>	<u>10</u>
<u>Taotletavad õpitulemused III arengutasemel.....</u>	<u>11</u>
<u>Matemaatika.....</u>	<u>12</u>
<u>Õppetegevus.....</u>	<u>12</u>
<u>Rõhuasetused I arengutasemel.....</u>	<u>12</u>
<u>Taotletavad õpitulemused I arengutasemel.....</u>	<u>12</u>
<u>Rõhuasetused II arengutasemel.....</u>	<u>12</u>
<u>Taotletavad õpitulemused II arengutasemel.....</u>	<u>12</u>
<u>Rõhuasetused III arengutasemel.....</u>	<u>13</u>
<u>Taotletavad õpitulemused III arengutasemel.....</u>	<u>13</u>
<u>Kunst ja käeline tegevus.....</u>	<u>14</u>
<u>Õppetegevus.....</u>	<u>14</u>
<u>Rõhuasetused I arengutasemel.....</u>	<u>14</u>
<u>Taotletavad õpitulemused I arengutasemel.....</u>	<u>14</u>
<u>Rõhuasetused II arengutasemel.....</u>	<u>14</u>
<u>Taotletavad õpitulemused II arengutasemel.....</u>	<u>15</u>
<u>Rõhuasetused III arengutasemel.....</u>	<u>15</u>

Taotletavad õpitulemused III arengutasemel.....	15
Tööõpe.....	17
Õppetegevus.....	17
Rõhuasetused II arengutasemel.....	17
Taotletavad õpitulemused II arengutasemel.....	18
Rõhuasetused III arengutasemel.....	18
Taotletavad õpitulemused III arengutasemel.....	18
Muusika.....	19
Õppetegevus.....	19
Rõhuasetused I arengutasemel.....	19
Taotletavad õpitulemused I arengutasemel.....	19
Rõhuasetused II arengutasemel.....	19
Taotletavad õpitulemused II arengutasemel.....	19
Rõhuasetused III arengutasemel.....	19
Taotletavad õpitulemused III arengutasemel.....	20
Liikumine.....	21
Õppetegevus.....	21
Rõhuasetused I arengutasemel.....	21
Taotletavad õpitulemused I arengutasemel.....	21
Rõhuasetused II arengutasemel.....	21
Taotletavad õpitulemused II arengutasemel.....	22
Rõhuasetused III arengutasemel.....	22
Taotletavad õpitulemused III arengutasemel.....	22
Rütmika.....	23
Õppetegevus.....	23
Rõhuasetused I arengutasemel.....	23
Taotletavad õpitulemused I arengutasemel.....	23
Rõhuasetused II arengutasemel.....	23
Taotletavad õpitulemused II arengutasemel.....	23
Rõhuasetused III arengutasemel.....	24
Taotletavad õpitulemused III arengutasemel.....	24
Meedia- ja suhtlusõpe.....	25
Õppesisu- ja tegevus.....	25
Taotletavad õpitulemused III arengutasemel.....	25

Elu- ja toimetulekuõpe

Õppetegevus

Elu- ja toimetulekuõpe on toimetulekuõppe teljeks ning sellel on oluline roll valdkonnapädevuste kujundamisel. Teiste ainete õpetamine on seotud elu- ja toimetulekuõppe teemadega.

Eesmärgiks on kujundada praktilise ja tunnetustegevuse elementaarsed oskused, võimalikult terviklikud kujutlused tajutava keskkonna objektidest ja nähtustest, oma keha, inimeste tegevusest looduslikus ja sotsiaalses keskkonnas, arusaadavatest moraalsest nõuetest.

Elu- ja toimetulekuõppe peamised teemad on järgmised: minapilt, sotsiaalsed suhted ja suhtlemine, loodusobjektid, inimeste tehtud / kasutatavad asjad, orienteerumine ruumis, orienteerumine ajas. Teemasid käsitletakse praktilise tegevuse käigus ja nende praktiliste oskuste täiustamise eesmärgil. Teemade käsitlemine on seotud igapäevaeluga koolis ja kodus, aastaringiga looduses, tähtpäevade ja üritustega. Õppimine ja harjutamine toimuvad võimalikult realses keskkonnas ja elulistes olukordades.

Õpetamine lähtub konkreetse õpilase reaalsest ja potentsiaalsest arenguvallast, huvidest ja sotsiaalsest keskkonnast. Õpetus toetab ja suunab õpilase arengut ning iseseisvat toimetulekut ja osalemist kodanikuühiskonnas, kus on tagatud sotsiaalne kaitse ja juhendamine.

Rõhuasetused I arengutasemel

Rõhuasetus on oma mina teadvustamisel, ärgitatakse osalema praktilises tegevuses ja suunatud esemelises mängus. Tähelepanu pööratakse kontaktile ja koostegevusele täiskasvanuga, oma välimuse ja õppevahendite korrashoiule. Õpilane kohaneb uute inimestega enda ümber ja uue keskkonnaga.

Õpetuse põhitaotluseks on õppimiseks vajalike baasoskuste omandamine koostegevuse ja matkimise tasandil.

Õppetöös rakendatakse üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse praktilisi ja mängulisi tegevusi. Oluline on, et õpetamine toimuks võimalikult reaalsetes praktilistes situatsioonides. Väga oluliseks tuleb pidada eneseteeninduse alusoskuste õpetamist praktilises tegevuses.

Taotletavad õpitulemused I arengutasemel

I arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) sooritab igapäevatoiminguid osalise abiga;
- 2) tunneb ära endale kuuluvad esemed, teab oma asjade kokkulepitud hoiukohta;
- 3) tegutseb tuttava eseme ja õppevahendiga vastavalt selle funktsioonile;
- 4) märkab suunamisel enda põhiotsioone;
- 5) määratleb end kui oma pere liiget ja õpilast, teab enda ja lähedaste nimesid, teab enda sugu;
- 6) teab oma elukohta;
- 7) tunneb kehaosi, nimetab neid;
- 8) täidab hügieeninõudeid abiga;
- 9) korrastab abiga oma välimust;
- 10) osaleb tervislikel eluviisidel põhinevates tegevustes;
- 11) tunneb õpitud mets- ja koduloomi, aed- ja puuvilju, taimi (sh fotolt, pildilt);
- 12) nimetab käesolevat aastaega, eristab õppetundi ja vahetundi, eristab päeva ja ööd, töö- ja puhkepäevi;
- 13) osaleb loodusvaatlustes;

- 14) orienteerub lähemas ümbruses, nii koolis kui ka kodus;
- 15) osaleb ühisüritustel ja -mängus. On kaasatud eakohastesse ja võimetele vastavatesse vabaaja tegevustesse;
- 16) teab ja kasutab õpitud viisakusväljendeid;
- 17) täidab eelneval meeldetuletusel õpitud ohutu käitumise reegleid;
- 18) oskab hinnata tegevusi põhimõttel TOHIB – EI TOHI.

Elu- ja toimetulekuõppe rõhuasetused II arengutasemel

Rõhuasetus on suhte MINA-MEIE teadvustamisel. Õpilane õpib mõistma õpilase rolli. Endiselt on oluline välimuse ja õppevahendite korrashoid. Õpetuse põhitaotluseks on kujundada I arengutaseme lõpuks omandatud baasoskuste harjumuslik sooritamise tuttavas situatsioonis. Arendamist vajab tegevusega kaasnev suhtlemine, oma tegevuse kommenteerimine. Suureneb õpilaste iseseisvus ja vastutustunne.

Õppetöös rakendatakse üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse praktilisi ja mängulisi tegevusi. Võimaluse korral toimub õppetöö praktilistes elulistes situatsioonides väljaspool klassiruumi/koolimaja.

Õpetamine toimub kontsentrisuse printsiipi järgides. Tundides käsitletakse sama teemade ringi mida I arengutasemel, kuid suurenenud on teadmiste maht ja tõusnud raskusaste.

Taotletavad õpitulemused II arengutasemel

II arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) sooritab igapäevatoiminguid suhteliselt iseseisvalt, oskab vajaduse korral paluda abi;
- 2) hoiab korras oma koolitarbed. Teeb vahet omadel ja võõrastel asjadel (OMA – VÕÕRAS), käitub vastavalt;
- 3) oskab tuttava tööriistaga tegutseda vastavalt selle funktsioonile;
- 4) tunneb ära oma põhiemotsioonid ja vajaduse korral püüab reguleerida oma käitumist;
- 5) märkab ja tunneb ära kaaslaste põhiemotsioone, püüab kaaslaste emotsioonidele reageerida;
- 6) tunneb ära tuttavat põhiemotsioonid näoilme järgi;
- 7) määratleb end kindlasse gruppi kuuluvana (klass, sõpruskond jne); teab enda sünnipäeva, vanust;
- 8) teab oma kodu ja kooli aadressi;
- 9) teab kehaosi ning nende otstarvet, meeldetuletamisel täidab hügieeninõudeid;
- 10) hoolitseb meeldetuletamisel enda välimuse eest;
- 11) tunneb söömise ja liikumisega seotud õpitud tervislikke eluviise;
- 12) rühmitab elus ja eluta looduse õpitud objekte/esindajaid oluliste tunnuste järgi, teab nende eluja levipaiku;
- 13) nimetab aastaaegu õiges järjestuses ja nimetab nende olulisi tunnuseid;
- 14) teab loodusnähtuste olulisi tunnuseid;
- 15) eristab elus ja eluta loodust, tähtsust inimesele;
- 16) liigub võimalikult iseseisvalt kooli/kodu ümbruses;
- 17) teab asulaid kodukoha ümbruses, tunneb ära Eesti kaardi ja riigi sümbolika;
- 18) valib vaba aja tegevuse etteantud valikute alusel ja tegeleb valitud tegevusega suunatult;
- 19) osaleb ürituste ettevalmistamisel, esineb pidudel;
- 20) käitub meeldetuletamisel viisakalt tuttavates situatsioonides;
- 21) hoidub nähtavatest ohtudest, kutsub abi / pöördub abi järele;
- 22) hindab tegevusi põhimõttel ÕIGE – VALE, TOHIB – EI TOHI, MEELDIB – EI MEELDI, TAHAN – PEAN

Elu- ja toimetulekuõppe rõhuasetused III arengutasemel

Rõhuasetus on MINA-MEIE teadvustamisel suhetes kodukoha ja oma tegevusega.

Õpetuse põhitähtsuseks on võimalikult iseseisev toimetulek igapäevases elus, kujundatakse lihtsa töö oskusi. Õpilane kommenteerib oma tegevust suunatult verbaalselt / alternatiivsete vahenditega.

Õppetöös rakendatakse üldõpetuslikku tööviisi, kasutatakse valdavalt praktilisi tegevusi. Õppetöö toimub võimalikult sageli praktilistes elulistes situatsioonides väljaspool klassiruumi/koolimaja.

Taotletavad õpitulemused III arengutasemel

III arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) tuleb enamasti toime igapäevatoimingute sooritamise, abistab teisi igapäevatoimingutes, oskab teha jõukohast tööd kodus ja koolis;
- 2) hoiab korras oma asjad ja lähema ümbruse;
- 3) teeb vahet omandisuhtel OMA – VÕÕRAS – MEIE-tasandil, käitub vastavalt;
- 4) oskab tuttava tööriistaga tegutseda vastavalt selle funktsioonile ja tegevuse eesmärgile;
- 5) kontrollib oma põhiotsuseid;
- 6) teab endast lähtuvalt oma pereliikmete sugulusastet, nende ja lähedaste ametit;
- 7) teab oma pere olulisi perekondlikke sündmusi ja sõprade sünnipäevi;
- 8) planeerib suunamisel tulevast elukohta;
- 9) omab algteadmisi inimese organismist;
- 10) teab inimese elukaart;
- 11) täidab hügieeninõudeid;
- 12) hoolitseb enda välimuse ja puhtuse eest;
- 13) oskab teha valikuid õpitud tervislike ja kahjulike tegevuste vahel;
- 14) nimetab õpitu ulatuses elus ja eluta looduse esindajate olulisemaid tunnuseid;
- 15) tunneb loodushoiu põhitõdesid;
- 16) teab elus ja eluta looduse esindajate kasulikkust inimesele;
- 17) nimetab kuude nimetusi, kuupäeva, aastat, orienteerub kalendris;
- 18) nimetab hetke ilma olulisemaid tunnuseid, oskab lugeda ilmateadet ja vastavalt sellele riietuda;
- 19) teab oluliste loodusnähtuste praktilist tähtsust inimesele;
- 20) liikleb võimalikult iseseisvalt koduasulas;
- 21) teab Eesti suuremaid linnu, saari, veekogusid, õpitud välisriike;
- 22) tunneb riigi sümbolikat;
- 23) näitab kaardilt leppemärkide järgi veekogusid, kõrgustikke, saari;
- 24) sisustab oma aega meelepärase tegevusega;
- 25) osaleb füüsilist aktiivsust vajavates tegevustes;
- 26) oskab käsitseda raadiot, telerit, arvutit;
- 27) oskab teha ettevalmistusi oma tähtpäeva tähistamiseks;
- 28) kasutab enamlevinud suhtlussituatsioonides viisakusväljendeid;
- 29) märkab endale ja teistele suunatud ohtlikku käitumist; reageerib sellele, kutsub abi;
- 30) oskab öelda EI;
- 31) loeb ja mõistab hoiatus- ja teabemärke;
- 32) hindab tegevusi põhimõttel ÕIGE – VALE, MEELDIB – EI MEELDI, TAHAN – TEEN, PEAB – TEEN, TAHAN – EI TOHI – EI TEE.

Eesti keel

Õppetegevus

Eesti keel on emakeelena toimetulekuõppes sotsiaalsete oskuste, tajude arendamise, tunnetustegevuse, suhtlemise, tegevuste kavandamise ning oma ja teiste tegevuste reguleerimise vahend. Eesti keelel on oluline osa õpilase isiksuse kujunemisel ja rahvuskultuuri omandamisel. Kõnearenduses arvestatakse õpilase vaimse/psüühilise arengu taset ja kõnesoovi, võimalikku nägemis- ja kuulmisanalüsaatorite kahjustust, artikulatsiooniparaadi liikuvust. Vajaduse korral võetakse kasutusele verbaalset kõnet toetavad ja/või asendavad kommunikatsioonivahendid (tavaliselt lihtsustatud viiped või piktogrammide).

Eesti keele õpetamise kaudu arendatakse õpilase kõnetegevust sensomotoorsel, keelelisel ja pragmaatilisel tasandil. Suhtlemise õpetamisel on kõige olulisemaks pragmaatiline tasand (st enda väljendamine keeleliste ja mittekeeleliste vahenditega) ning partneri mõistmine.

Arendatakse suutlikkust oma teadmiste ja omandatud suhtlemisvahendite vastavalt teavet küsida, edastada ja kasutada; mõista suhtlemispositsioonide erisust/sarnasust; kuulata ja mõista kohandatud teksti, lugeda ja mõista silte ja teabelauseid ning kohandatud lühitekste sõltuvalt kõne arengu tasemest; mõista ja kasutada graafilist teavet (pilte, skeeme), sh instruksioone, seostada verbaalset ja graafilist teavet.

Eesti keele õpetamine on lahutamatu seotud õpilase praktilise tegevusega, toimub kõikides tundides ning klassivälistes tegevustes.

Kõne arengu tingimuseks on õpilaste suhtlema ärgitamine praktilise tegevuse käigus. Motiveeritakse ja hinnatakse positiivselt kõiki situatiivseid suhtlemisakte (mitteverbaalseid ja verbaalseid). Suhtlemine täiskasvanuga on esialgu peamiselt emotsionaalne, millele õpitemegevuse käigus lisanduvad esemelise ja tegevusliku kommunikatsiooni aspektid. Pedagoogi ülesanne suhtlemisprotsessis on esitada õpilasele jõukohased kommunikatsioonivahendid (kommentaarid, küsimused, korraldused, parafrasid jm). Õpilaste omavahelise suhtlemise tingimuseks on koostevuse korraldamine.

Suhtlemisvahendite kasutamine tunnetusfunktsioonis sõltub õpilaste taju arengust, kujutistest ja kujutlustest mälus, tajutavate seoste ja suhete (koht, aeg, kuuluvus jm) mõistmisest praktilises tegevuses. Tunnetusfunktsiooni arendamisel arvestatakse järgmisi etappe: olemasoleva kogemuse fikseerimine, tuttavate objektide ja tegevuse tajumise sõnastamine, kujutiste ja kujutluste aktiveerimine (ammutamine mälust), varem tundmatute objektide ja tegevuste analüüsi sõnastamine omandatud suhtlemisvahendite piires. Oluline on suunata õpilasi õigesti mõistma ja kasutama objektide nimetusi, eristama neid tegevust/seisundit ja tunnuseid väljendavatest vahenditest.

Kuulamisoskusest oleneb kõne mõistmine, adekvaatne osalemine dialoogis ja ühistegevuses, sh õpitemegevuses.

Kuulmistähelepanu arendamiseks harjutatakse mitteverbaalsete helide ja mürade kuulamist ja äratundmist, seejärel sõnade ja lausungite äratundmist. Kuulmistähelepanu arendamiseks ja keeleüksuste semantiseerimiseks kasutatakse häälituste ja sõnade järelkordamist, esemetele või piltidele osutamist, sisuliste või keeleliste vigade leidmist.

Toimetulekuõppe lõpuks kujundatakse oskus kuulata jutustatud või ette loetud lühiteksti.

Kuulmistähelepanu piisav areng on kõnemõistmise eelduseks. Arendatakse ja harjutatakse mitteverbaalsete helide ja mürade kuulamist ja äratundmist, seejärel sõnade ja lausungite äratundmist. Kuulamise ajal peaks õpilane loobuma enesestimulatsioonist (koogutamine, plaksutamine).

Kõneloome peamine eesmärk on arendada õpilase baassõnavara ja baaslausungite genereerimise/kasutamise oskust, et jõuda dialoogi sugemetega lühitekstide loomiseni. Olulisem kui töö kõne hääldusliku küljega, on õpetada oma mõtete ja soovide arusaadavaks tegemist.

Grammatikaõpetust traditsioonilises tähenduses ei toimu. Eesmärgiks seatakse lihtsamate grammatiliste konstruktsioonide praktiline mõistmine ja kasutamine.

Kõnetute õpilaste puhul on kasutusel kõnet asendavad alternatiivsed suhtlusvahendid (viiped, piktogrammids vms).

Mõõduka intellektipuudega õpilase kõne sisu toetub esilagu tajutavale situatsioonile, hiljem ka tajukujutlustele, sh piltidele. Verbaliseeritakse praktilises tegevuses tekkivaid olukordi, kommenteeritakse/kirjeldatakse oma või teiste tegevust.

Samal ajal väljendusoskuse kujundamisega tuleb vajaduse korral vabaneda kaja- ja/või psühhootilisest kõnest.

Ladusa lugemiseni õpilased I arengutaseme lõpuks üldjuhul ei jõua. Õpilaste lugemisoskus tähendab eelkõige õpitud märkide ja sõnade äratundmist, mis võimaldab saada teavet ümbritsevast maailmast. Harjutatakse veerimise ja lühemate sõnade kaupa lugemise oskust.

Iseseisva kirjutamiseni jõuavad vähesed toimetulekukooli õpilased. Kujundatakse üksikute oluliste sõnade (nimi, aadress jne) kirjutamise oskust. Õpilaste kiri jääb valdavalt primitiivseks ja vigaderohkeks.

Rõhuasetused I arengutasemel

Selgitatakse välja õpilase kõnemõistmise ja verbaalse/mitteverbaalse eneseväljenduse oskused, lõimitakse kõne mitteverbaalse suhtlemisega, kujundatakse oskust kuulata, jälgida, matkida ja koos tegutseda.

Õpetatakse lühikorraldusi kuulama ja reageerima esitatud korraldustele situatsioonist lähtuvalt koos osutamise/ettenäitamisega, reguleerima oma kõnet ja häälotsusi grupis koostöötamise eesmärgil. Oluline on kontakti astumine, kontaktis osalemine ja kontakti kestuse pikendamine.

Kõne arendamine toimub peamiselt praktilise tegevuse ja suunatud esemelise mängu kaudu, kusjuures elementaarseks kõneks ja vokaliseerimiseks on vajalikud kaasnevad passiivsed ja aktiivsed liigutused. Tähelepanu pööratakse kuulmistähelepanu arendamisele. Lihtsate ja õpilaste jaoks arusaadavate (nende sensomotoorsetele kogemustele toetuvate) õppejuttude kaudu õpetatakse sõnu ja häälikuid eristama: häälikute järelkordamine, reageerimine eri helidele ja mürale, kõnehäälikute äratundmine.

Vajaduse korral täpsustatakse hääldust, kujundatakse oskust kõne baasiks olevate

häälikukomplekside (häälik, häälikute rida, silbirida, kõnetakt, sõna) järelkordamiseks. Harjutatakse situatsioonile vastavate sõnade äratundmist ja kasutamist, võimaluse korral baaslausungite moodustamist.

Õpitegevust ja käitumisakte motiveeritakse võimalikult meeldiva õpikeskkonna loomisega. Tegevuses osalemisele antakse positiivne hinnang.

Taotletavad õpitulemused I arengutasemel

I arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) eristab mittekõnelisi helisid ja mürasid;
- 2) reageerib lühikorraldustele, oma nimele, teab klassikaaslaste nimesid;
- 3) tunneb ära objekte, sündmusi ja tegevusi tähistavaid õpitud märke, sümboloid, sõnu;
- 4) osutab nimetamisel kehaosadele, lapse tegevustes kasutatavatele esemetele, tuttavatele inimestele;
- 5) mõistab objektide vahelisi ruumisuhteid (all, peal, ees, taga, kõrval) ja neid väljendavaid keelendeid;
- 6) orienteerub lähiümbruses sõnade/viibete/piktogrammide toel;
- 7) annab märku oma vajadustest või soovidest;
- 8) suhtlussituatsioonides tervitab, jätab hüvasti, palub, tänab verbaalselt või alternatiivsel viisil;
- 9) nimetab lähiümbruse esemeid, temale tähtsaid isikuid ja tegevusi verbaalselt või õpitud alternatiivsel viisil;
- 10) nimetab mõningaid fotol või pildil kujutatud esemeid või isikuid;
- 11) vastab arusaadavatele küsimustele 1–2 sõna / alternatiivse suhtlusvahendi abil;
- 12) väljendab eitust ja jaatust;
- 13) osaleb rütmisalmide lugemisel ja ringmängudes verbaalselt või alternatiivsel viisil;
- 14) kasutab koos- või järelkõnes 2–3-sõnalist baaslauset;
- 15) teab igapäevaselt kasutatavate õpitud märkide (piktogrammid, muud sümbolid) tähendust;
- 16) tunneb sõnakuju järgi oma nime, teisi õpitud sõnu.

Rõhuasetused II arengutasemel

Jätkub kõnearenduslik töö. Tõuseb õpilaste suutlikkus mõista ja kasutada situatsioonile vastavaid baaslausungid, kujuneb võime elementaarselt kommenteerida oma tegevust verbaalselt / alternatiivsete vahenditega. Arendatakse tegevusega kaasnevat suhtlemist, harjutatakse situatiivset dialoogi.

Õpitakse vastama 3–4 küsimusele tajutud sündmuse või pildi põhjal. Laiendatakse baassõnavara, sõnavara omandamine toetub suunatud tajule ja praktilisele tegevusele.

Sõnavaratöös kasutatakse rühmitamise ja sobitamise ülesandeid, varieeritakse objekte, objektide arvu, muudetakse rühmitamisalust. Õpetatakse oluliste/tüüpiliste tunnuste eristamist ja nimetamist. Olulised on ülesanded, milles harjutatakse kujutluste aktiveerimist verbaalse/alternatiivse teabe alusel ja kujutluste verbaliseerimist suunatult (pildi abil, kogemuste alusel).

Terviksõnameetodil loetavate sõnade/märkide arv suureneb. Tehakse algust ära kirja ja võimaluse korral veerimisega. Õpilane õpib keeleliste või alternatiivsete vahenditega oma põhivajadusi ja soove arusaadavalt väljendama. Õpiülesandeid täidetakse praktiliselt või materialiseeritult. Vaimset tegevust aktiveeritakse liigutuste abil.

Taotletavad õpitulemused II arengutasemel

II arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) mõistab õpitud märkide, sümbolite, sõnade, lausete tähendust;
- 2) täidab lühikorraldusi;
- 3) mõistab tuttavate objektide ja sündmuste tüüpilisi ja juhuslikke tunnuseid, neid väljendavaid keelendeid;
- 4) mõistab seoseid OBJEKT – PILT – KEELEÜKSUS;
- 5) leiab eseme asukoha selle kirjelduse järgi;
- 6) mõistab kohaldatud lühiteksti sisu;
- 7) väljendab oma soove, palub vajaduse korral abi;
- 8) kasutab viisakusväljendeid kontakti astudes ja tuttavates situatsioonides;
- 9) ütleb oma nime, vanuse, aadressi ja teisi olulisi andmeid verbaalselt või alternatiivsel viisil;
- 10) nimetab tuttavaid reaalseid või pildil kujutatud objekte, nende tajutavaid tunnuseid, vajaduse korral kasutab viipeid;
- 11) osaleb situatiivses dialoogis;
- 12) kordab lühikesi rütmisalme, luuletusi;
- 13) kommenteerib kaaslase ja oma tegevust selle sooritamise ajal ja vahetult pärast seda verbaalselt 1–2 sõnaga või alternatiivsete vahenditega;
- 14) esitab küsimusi kaaslase tegevuse kohta;
- 15) sõnastab pildil kujutatud tegevusi 3–4 lihtlausega, toetudes skeemile ja/või küsimustele;
- 16) taastab abiga kohaldatud lühiteksti sisu;
- 17) tunneb tähti ja kirjutab lühikesi sõnu;
- 18) kirjutab oma nime;
- 19) häälib ja loeb veerides lihtsa häälikulise struktuuriga 1–2-silbilisi sõnu ja lühilauseid.

Rõhuasetused III arengutasemel

I ja II arengutasemel oli juhtivaks psüühiliseks protsessiks taju, kolmandal tasemel kasvab mälu osakaal. See võimaldab hakata kõnelema ka mälukujutlustele toetudes. Kujuneb osaliselt kaemuslik-kujundiline mõtlemine.

Kujuneb oskus eristada kogemusi ja esitatud teavet, neid omavahel seostada.

Suudetakse lühikest ja arusaadavat instruksiooni mälus säilitada ja seda arvestada õpitud ja/või harjutatud toimingute sooritamisel. Tagasihoidlikul määral areneb võime kõnega oma tegevust planeerida ja reguleerida.

Omandatakse elementaarseid lugemis- ja kirjutamisoskusi.

Õpilastest kujunevad võimalikult iseseisvad noored inimesed. Suurt tähelepanu pööratakse suhtlemisoskuse kujundamisele, oskusele hankida ja järgida iseseisvalt informatsiooni, edastada teateid. Praktilisel viisil käsitletakse mõningaid grammatikateemasid.

Õppetöös rakendatakse üldõpetuslikku tööviisi, kasutades valdavalt praktilisi tegevusi. Omandatud toiminguid rakendatakse ahelana, osaliselt muutuvates tingimustes. Antakse võimalus valikuteks. Õppeprotsessis kasutatakse aktiivselt IKT vahendeid.

Õpilaste erinevate võimete tõttu varieeritakse õppeülesandeid, materjali keerukust, abi osakaalu ja oskuste omandamisele kuluvat aega.

Õpetamine võib muutuda ainekeskseks.

Taotletavad õpitulemused III arengutasemel

III arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) eristab erinevaid häälikuid, nende järjekorda lihtsates sõnades;
- 2) mõistab ja täidab kaheosalisi korraldusi;
- 3) mõistab igapäevakõnet;
- 4) seostab tuttavat verbaalset ja mitteverbaalset infot;
- 5) tunneb kirjelduse järgi ära tuttavat objektid, sündmused;
- 6) mõistab seoseid OBJEKT – PILT – SKEEM – KEELEÜKSUS;
- 7) määrab objekti asukoha teiste objektide suhtes;
- 8) mõistab igapäevaseid põhjus-tagajärg-suhteid;
- 9) mõistab suulist/kirjalikku kohaldatud lühiteksti;
- 10) mõistab mõnda enamlevinud võõrsõna;
- 11) kasutab viisakusväljendeid enamlevinud suhtlussituatsioonides;
- 12) valdab elulistes olukordades vajalikku põhisosavara;
- 13) kasutab õpitud üldnimetusi;
- 14) kirjeldab tuttavaid esemeid, inimesi, sündmusi;
- 15) alustab ja jätkab dialoogi vähemalt ühe initsiatiivse repliigiga;
- 16) teab peast õpitud luuletusi;
- 17) räägib oma tegevusest praegu, enne, varsti;
- 18) kommenteerib oma tegevuse tulemust;
- 19) mõistab, koostab ja kasutab laiendatud lihtlauset;
- 20) jätab meelde ja edastab lühiteate;
- 21) annab verbaalselt edasi lühijutu sisu;
- 22) tunneb osa kirjatähtedest ja kirjutab neid;
- 23) kirjutab andmeid enda kohta;
- 24) sooritab ära kirja;
- 25) leiab abiga vajalikku infot jõukohaseks kohandatud retseptist, telekavast jms.

Matemaatika

Õppetegevus

Matemaatika õpetamine toimub integreeritult teiste õppeainete ja tegevustega. Matemaatikaalased teadmised ja oskused on olmes ja töös toimetuleku eeldused, õpetamine seostatakse igapäevase eluga.

Taotletakse matemaatikapädevuse kujunemist: suutlikkus praktilise tegevuse protsessis tajudele toetudes orienteeruda hulkade, mõõtude ja arvude vahelistes seostes ja suhetes, kasutada mõnda enamlevinud mõõtevahendit, sooritada elementaarseid matemaatilisi tehteid (praktiliselt, materialiseeritult); mõista ja kasutada praktilise tegevusega seotud graafilisi sümboliteid ja lihtsaid mudeleid, rühmitada objekte tajutavatele tunnustele ja tajukujutlustele toetudes; teostada igapäevaelus toimetulekuks vajalikke rahalisi toiminguid õpitud arvuvalla piires.

Õpetamisel kasutatakse konkreetseid ja õpilaste kogemustega ühtivaid väljendeid. Uusi teadmisi ja oskusi õpetatakse osaoskuste kaupa, kasutatakse mängulisi ja elulisi situatsioone.

Esemete ja nende tunnuste üldistamise ja rühmitamise aluseks on konkretiseerimine. Tähelepanu pööratakse rühmade moodustamiseks vajalikele tunnustele, hulkadega opereerides märgatakse hulga elementide muutusi, hulga muutumise põhjusi.

Harjutamisel kasutatakse abiks mitmesuguseid arvutiprogramme.

Rõhuasetused I arengutasemel

Matemaatika õpetamine toimub üldõppe põhimõttel – integreeritult teiste ainetega.

Olulisel kohal on praktilised tegevused mitmesugustest esemetest koosnevate hulkadega, vaatlus- ning eristamisoskuse kujundamine: osahulkade ühendamise, osahulga eraldamine, hulkade võrdlemine.

Taotletavad õpitulemused I arengutasemel

I arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) eristab esemeid ja nende kujutisi (3–4) värvuse, suuruse, vormi järgi;
- 2) võrdleb esemeid värvuse, suuruse ja kuju järgi;
- 3) eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid, nende graafilisi kujutisi;
- 4) rühmitab objekte ja graafilisi kujutisi etteantud tunnuse alusel;
- 5) nimetab tuttavate esemete (nende kujutiste) rühma;
- 6) eristab hulki põhimõttel ÜKS-PALJU;
- 7) mõistab suhteid peal, ette – taha, peale – alla, kõrvale, asetab esemeid nimetatud kohale;
- 8) eristab tegevuste järjestust: praegu, enne, pärast;
- 9) teab tüüpilisi päeval ja öösel sooritatavaid tegevusi;
- 10) tegutseb lihtkorralduste alusel ning õpitud ruumisuhteid mõistes ja kasutades;
- 11) osaleb mõnes õpitud laua- või arvutimängus.

Rõhuasetused II arengutasemel

Suureneb õpilase iseseisvus õpiülesannete täitmisel. Õpitakse loendama ning seostama hulka ja arvu, lahendama praktilisi arvutusülesandeid 10 piires.

Taotletavad õpitulemused II arengutasemel

II arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) koostab esemetest või nende kujutistest (kuni 5 elementi) nii kasvavat kui ka

kahanevat jada;

- 2) võrdleb objekte õpitud suurustunnuste järgi;
- 3) tunneb geomeetrilisi kujundeid (ring, nelinurk, kolmnurk), oskab neid nimetada;
- 4) rühmitab objekte, graafilisi kujutisi (5–7) kahe tunnuse alusel;
- 5) teab naturaalarvude järjestust 1–10, seostab hulga, arvu ja numbri;
- 6) loendab esemeid, seostab hulga, arvu ja numbri 1–10 piires;
- 7) vastab küsimusele mitu? õpitu ulatuses;
- 8) suudab abiga lahendada jõukohaseid elulisi hulkade ühendamise, hulgast osa eraldamise ning võrdlemise ülesandeid;
- 9) teab nädalapäevade ja aastaegade järgnevust ja nimetusi;
- 10) teab oma vanust ja sünnipäeva;
- 11) tunneb kella täis- ja pooltunni täpsusega;
- 12) tunneb käibelolevaid rahaühikuid (1-, 2-, 5- ja 10-euroseid), eristab 1- ja 2-eurost münti sentidest;
- 13) oskab mõõta mõõdupulgaga, sammudega, kaaluga.

Rõhuasetused III arengutasemel

Rõhuasetus on nn sotsiaalmatemaatikal. Matemaatikat õpitakse eluliste probleemide parema mõistmise ja edukama lahendamise eesmärgil.

Analüüsitakse ja lahendatakse matemaatilisi probleemsituatsioone (sh tekstülesandeid).

Taotletavad õpitulemused III arengutasemel

III arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) võrdleb esemeid või nende kujutisi ning koostab jadasid kõikide õpitud suurustunnuste järgi;
- 2) koostab mitmest geomeetrisest kujundist koosnevat jada näidise järgi;
- 3) rühmitab 2–3 üldistustasandil, moodustab allrühmasid;
- 4) teab naturaalarvude järjestust õpitud ulatuses;
- 5) loeb ja kirjutab 1- ja 2-kohalisi numbreid;
- 6) liidab ja lahutab õpitud arvuvalla piires;
- 7) kasutab tehteid vastavalt matemaatilisele situatsioonile;
- 8) suudab ligikaudu ette kujutada tuttava toimingu sooritamiseks kuluvat aega;
- 9) kasutab kalendrit;
- 10) teab kuupäeva ja kellaaja märkimise viise;
- 11) kasutab raha õpitu piires praktilises situatsioonis;
- 12) mõõdab õpitud mõõteriistadega.

Kunst ja käeline tegevus

Õppetegevus

Kunst ja käeline tegevus on lõimitud teiste ainete teemadega. Kunsti ja käelise tegevuse tundides harjutatakse praktiliseks tööks vajalike liigutuste sooritamist, tekitatakse huvi tegevuse vastu ja soovi ise midagi esteetiliselt kujundatult valmis teha.

Kunstiõpetuse kaudu ärgitatakse oma emotsioone väljendama, arendatakse väljendusoskust, individuaalsust ja loovust.

Õpilastega külastatakse näitusi, muuseume, tutvustatakse rahvakunsti.

Õpitakse esemeid vaatlema (tunnused, osad) ning neid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades kujutama. 6.5.1.5. Kunstil ja käelisel tegevusel on kõnearenduslik suunitlus.

Õpetusega taotletakse eelkõige kultuuri- ja tehnoloogiapädevuste kujunemist.

Rõhuasetused I arengutasemel

Arendatakse õpilase peenmotoorikat ning silma ja käe liigutuste koordineerimist.

Peamiseks töövormiks on koostegemine ja praktiline tegevus eeskuju või näidise järgi. Arvestatakse iga õpilase individuaalset käelise tegevuse ja kõne mõistmise taset.

Õpilasele tutvustatakse erinevaid materjale ja töövahendeid, nende omadusi ning kasutamisevõimalusi; suunatakse hoidma korras oma töökohta ja -vahendeid.

Õpilasi innustatakse tehtust rõõmu tundma. Antakse positiivne hinnang tegevuses osalemisele.

Õpilaste tegevust verbaliseerib pedagoog.

Taotletavad õpitulemused I arengutasemel

I arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) teab esmaseid voolimisvõtteid;
- 2) voolib lihtsamaid vorme;
- 3) katab värviga selge kontuuriga lihtsa pildi;
- 4) kasutab värve: õige pintslihoid, värvi võtmine, pinna katmine, pintsli pesemine;
- 5) hoiab kääre käes ja kasutab abiga;
- 6) liimib abiga kujundeid aluspaberile;
- 7) eristab põhivärvusi;
- 8) paigutab vaasi lilli, oksid;
- 9) tegutseb tuttava töövahendiga õpetaja suunamisel;
- 10) korraldusel korrastab abiga oma tööpaiga;
- 11) juhendamisel järgib ohutusnõudeid pliatsi, pintsli, liimi ja kääride kasutamisel

Rõhuasetused II arengutasemel

Jätkatakse peenmotoorika ning silma ja käe koostöö arendamist. Pikendatakse töö teostamiseks vajalikku keskendumisvõimet. Lisandub käsitöö.

Tutvustatakse erinevaid materjale ja töövahendeid, nende omadusi ning kasutamisevõimalusi, uusi töövõtteid ning ohustehnika nõudeid. Õpilast suunatakse korras hoidma oma töökohta ja -vahendeid.

Tööd teostatakse eeskju või näidise järgi etappide kaupa. Harjutatakse terviku moodustamist osadest ja järjestama osatoiminguid õpitegevuses. Õpilane sooritab õpitud ja jõukohaseid tegevusi iseseisvalt nii tuttavates kui ka varieeruvates tingimustes. Õpilast suunatakse otsima ja kasutama abi.

Õpilastele võimaldatakse materjali- ja teostusvalikuid.

Arendatakse tegevusega kaasnevat suhtlemist (tegevusele ärgitamine, protsessi suunamine, tulemuse sõnastamine). Õpilast suunatakse oma tegevust elementaarselt kommenteerima

Antakse positiivne hinnang tegevuses osalemisele. Taotletakse, et õpilane lõpetaks alustatud töö.

Taotletavad õpitulemused II arengutasemel

II arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) voolib lihtsa mitmeosalise loodusliku objekti;
- 2) värvib kontuuri piires;
- 3) kasutab erinevaid joonistamis- ja maalimisvahendeid;
- 4) kasutab kääre erinevate materjalide lõikamisel;
- 5) kasutab abiga niiti ja nõela;
- 6) käsitseb ohutult tööriistu: lööb naela, saeb abiga;
- 7) liimib erinevaid materjale;
- 8) segab uute toonide tekitamiseks põhivärvusi;
- 9) helestab ja tumestab värvusi;
- 10) teeb juhendamisel looduslikust materjalist kompositsioone;
- 11) oskab valida töövahendit ja tegutseda vastavalt selle funktsioonile;
- 12) jälgib tööpaiga korrasolekut;
- 13) teab ja järgib ohutusnõuded nõela, haamri, kruvikeeraja ja sae käsitlemisel.

Rõhuasetused III arengutasemel

Kujundatakse lihtsa iseseisva töö oskusi. Tööd teostatakse valdavalt näidise, lihtsate tööjuhiste, skeemide jms järgi.

Omandatud toiminguid rakendatakse ahelana stereotüüpsetes ja osaliselt muutuvates tingimustes. Harjutatakse toimingute suunatud planeerimist. Uuritakse töövahendite ja materjalide sobivust. Õpilased õpivad looma kujutlust tulemusest, järjestama osatoiminguid ning valima vahendeid. Areneb suunatud enesekontroll, toimingu valminud tööd võrreldakse näidisega.

Õpilane kommenteerib õpetaja suunamisel oma tegevust verbaalsete/alternatiivsete vahenditega.

Oluline on loomingust esteetilise elamuse saamine. Õpilased hakkavad oma tundeid vastavalt võimetele kunstis väljendama. Vaadeldakse kaaslaste töid, külastatakse kunstinäitusi ja muuseume.

Taotletavad õpitulemused III arengutasemel

III arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) voolib lihtsa tarbeeseme;
- 2) joonistab abiga teemakohase pildi;
- 3) väljendab oma tundeid joonistamise ja maalimise kaudu, oskab kasutada erinevaid tehnikaid;
- 4) kasutab sihipäraselt niiti ja nõela;

- 5) käsitseb õpitud tööriistu;
- 6) teab ja eristab sooje ja külmi toone;
- 7) teostab juhendamisel dekoratiivseid töid eri materjalist alustele;
- 8) osaleb ruumide kaunistamisel tähtpäevadeks;
- 9) valib ja kasutab sobivaid töövahendeid lähtuvalt materjalist ja tegevuse eesmärgist;
- 10) korrastab iseseisvalt tööpaiga;
- 11) teab ja järgib põhilisi ohutusnõudeid mehhaaniliste ja elektriliste tööriistade kasutamisel.

Tööõpe

Õppetegevus

Tööõppe aine toimetulekuõppes hõlmab valdkondi, mis on otseselt seotud igapäevatoimingutega kodus, koolis ning nende lähiümbruses. Kujundatakse teadmisi ja oskusi, mis on vajalikud igapäevaste kodu- ja majapidamistöödega toimetulekuks. Õpilased õpivad tundma ja täitma igapäevatöödega seotuvaid lihtsaid ohutustehnika- ja hügieeninõudeid. Vajalik on koostöö koduga, et õpilased saaksid omandatud oskusi rakendada variatiivsetes situatsioonides.

Tööõppe tegevuste läbiviimisel arvestatakse iga õpilase füüsilisi, vaimseid ja sotsiaalseid iseärasusi ning sotsiaalseid oskusi (koos tegutsemine, abi küsimine, teiste abistamine). Kujundatakse võimalikult adekvaatset enesehinnangut. Arendatakse vastutustunnet, kujundatakse positiivset suhtumist oma kohustustesse ja töösse. Olulised on igapäevaste tegevuste kavandamise, korraldamise ning probleemide lahendamise oskused.

Tööõppe käigus tutvustatakse lihtsaid igapäevategevustes vajaminevaid töövahendeid ja masinaid ning õpetatakse neid juhendamisel / juhendi abil kasutama. Õpetatakse mõistma töö vajalikkust ja selle lõpuleviimise tähtsust.

Õpetus taotleb tegevuspädevuse kujunemist: praktilise tegevuse oskuste kasutamine stereotüüpsetes ja vähe varieeruvates situatsioonides; praktilise tegevuse omandamine toiminguid/operatsioone valides ja eesmärgipäraselt järjestades; osalemine jõukohases ühistegevuses; oma tegevuse tulemuse hindamine eesmärgist lähtuvalt mälu kujutlustele toetudes või näidisega võrreldes; tegevuste sooritamine oma oskuste piires iseseisvalt.

Tööõppe valdkonda kuuluvad praktilised toimingud, mis koosnevad paljudest operatsioonidest. Igal järgneval arengutasemel laiendatakse omandatud teadmisi ja oskusi.

Rõhuasetused II arengutasemel

Kujundatakse praktilise tegevuse oskusi ja harjutatakse nende rakendamist stereotüüpsetes situatsioonides. Omandatakse üksikuid töövõtteid ning võtete õiget järjestust ruumide, rõivaste ja jalatsite korralduse ja toidu valmistamisega seotud lihtsates töödes.

Vastavalt õpilaste võimete erisusele kasutatakse abistavat, individuaalset või järjestikust koostööd.

Abistava koostöö korral mingi töö tegemiseks palutakse õpilasel midagi tuua, ulatada, hoida, panna, viia, rühmitada jne.

Individuaalse koostöö korral antakse õpilaste rühmale ühine ülesanne, mille iga õpilane täidab osaliselt individuaalselt. Töötatakse samal ajal ühes ruumis/territooriumil ja ühise teema järgi (nt igal õpilasel on oma maalapp riisuda), samas individuaalse juhendamise järgi.

Järjestikuse koostöö puhul koosneb töö mitmest erinevast tööoperatsioonist/tegevusest ning iga õpilane sooritab kindlaksmääratud järjekorras oma operatsiooni/tegevust. Tööoperatsioonid/tegevused jaotatakse õpilastele nende võimeid ja oskusi arvestades.

Töö protsessile ja resultaadile antakse positiivset tagasisidet. Õpilastes kujundatakse soovi osaleda jõukohases ühistegevuses. Luuakse teadmine, et tuleb teha nii meeldivat kui ka

vähemmeldivat tööd.

Taotletavad õpitulemused II arengutasemel

II arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) täidab korrapidamisülesandeid ja lihtsamaid tööülesandeid meeldetuletamisel;
- 2) viib alustatud töö enamasti lõpuni;
- 3) abistab teisi jõukohaste tööülesannete täitmisel;
- 4) täidab talle antud ülesande ühe osana tegevusest/tööst;
- 5) koristab pärast töö lõpetamist oma töökoha;
- 6) leiab suunamisel vajalikud lauanõud ja vahendid hommiku-, lõuna- ja õhtusöögi ning piduliku laua katmiseks, abistab laua katmisel;
- 7) teeb lihtsaid köögitöid;
- 8) tunneb igapäevast kodutehnikat ja oskab seda juhendamisel kasutada;
- 9) tunneb peamisi hoiatavaid tingimärke majapidamises kasutatavatel puhastusvahenditel;
- 10) valib riietumiseks ilmale vastava riietuse ja jalatsid;
- 11) osaleb päeva planeerimisel, suunamisel järgib päevaplaani.

Rõhuasetused III arengutasemel

Täiustatakse/kinnistatakse omandatud töövõtteid ja õpitakse uusi. Õpitakse kasutama enamlevinud kodumasinaid.

Tähelepanu pööratakse tööoperatsioonide õigele järjekorrale ning töö lõpetamise vajalikkusele. Hakatakse täitma tööülesandeid, mille puhul töö tulemus saabub alles teatud aja möödudes (nt külvamine). Praktiseeritakse sotsiaalse suunitlusega tööülesandeid (nt teiste abistamine). Kasutatakse laiendatud sõltuvat koostööd, st tööd tehakse ühel ajal ning ühist eesmärki silmas pidades (nt klassi koristamine). See võimaldab anda igale õpilasele tema võimetele vastava tööülesande ning seeläbi kujundada õpilasel võimalikult adekvaatset enesehinnangut.

Õpilasi õpetatakse suunatult oma tegevusi ja töö tulemust planeerima, valima ise sobivaid töövahendeid ning konkreetse töö teostamiseks vajaminevaid osatoiminguid järjestama. Õpilast suunatakse oma töö tulemusi hindama/kontrollima.

Taotletavad õpitulemused III arengutasemel

III arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) teeb juhendamisel majapidamistöid ning lihtsamaid töid õues ja aias;
- 2) viib alustatud töö lõpuni;
- 3) küsib vajaduse korral abi ülesande täitmiseks;
- 4) osaleb võimetekohaselt ühistöös;
- 5) teab hügieeni- ja ohutusnõudeid erinevate õpitud tööde juures ja täidab neid;
- 6) katab lauda erinevateks söögikordadeks ja sündmusteks ning koristab seda pärast söömist;
- 7) planeerib abiga menüüd, teeb vajalikke sisseoste ja valmistab lihtsat toitu;
- 8) tunneb kodutehnikat ja oskab sellest endale olulisi seadmeid kasutada;
- 9) loeb lihtsaid skeeme ja jooniseid rõivastelt, majapidamismasinatelt, puhastusvahenditelt ja oskab nende järgi tegutseda;
- 10) valib riietumiseks tegevusele ja olukorrale vastava riietuse ja jalatsid;
- 11) planeerib abiga päeva- ja nädalaplaani, järgib seda.

Muusika

Õppetegevus
<p>Muusikaõpetus lõimub toimetulekuõppes kogu õppeprotsessiga, soodustab suhtlemist ja kõne arengut.</p> <p>Õpitegevuses seostatakse muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud. Muusikapalade valikul arvestatakse õpilaste ea- ja jõukohasusega, elust ja keskkonnast tuleneva temaatikaga, õpilaste huvidega. Kujundatakse ja arendatakse õpilase muusikalisi võimeid, hoiakuid. Laulu ja muusika abil väljendatakse oma tundeid, õpetatakse tajuma erinevaid meeleolusid, arendatakse muusikalist maitset.</p> <p>Muusikaõpetusel on oluline roll õpilastele rahvuskultuuri tutvustamisel, selles osalemises, rahvuskommete ja -tavade õpetamisel.</p> <p>Olulisel kohal on toellaulmine, mille kaudu saadakse ühismusitseerimise ja ühise tegutsemise kogemus ning positiivne elamus.</p>
Rõhuasetused I arengutasemel
<p>Äratatakse õpilastes huvi muusika ja rütmika vastu.</p> <p>Rütmipillimängu ning laulumängude abil koordineeritakse silma ja käe koostööd, õpilane õpib liigutusi sooritama eri rütmis ja tempos.</p>
Taotletavad õpitulemused I arengutasemel
<p>I arengutaseme lõpuks õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none">
1) eristab inimhääli teistest häälest;
2) tunneb ära korduvad hääled ja müra ruumis ja looduses;
3) eristab ühe ja mitme rütmipilli heli;
4) tunneb huvi muusika vastu, reageerib vastavalt muusika iseloomule kas käte, jalgade või keha liikumisega;
5) laulab kaasa või osaleb mõne õpitud laulu esitamisel;
6) kasutab rütmipille;
7) mängib muusikale kaasa rütmipillil;
8) matkib liigutusi, liigub õpetaja eeskujul vastavalt muusikale.
Rõhuasetused II arengutasemel
<p>Süvendatakse õpilaste muusikahuvi.</p> <p>Õpitakse sihipäraselt kasutama rütmipille. Pillimängu, laulmise ja laulumängudes osalemise kaudu arendatakse eri kehaosade koostööd.</p> <p>Suunatakse hindama muusikat meeldib – ei meeldi-põhimõttel.</p>
Taotletavad õpitulemused II arengutasemel
<p>II arengutaseme lõpuks õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none">
1) eristab muusikapalade tunnuseid (kurb – rõõmus), kiiret ja aeglast rütmi;
2) eristab õpitud laulu- ja tantsuviisi, marssi;
3) laulab õpitud laste- ja rahvalaulu valjult ja vaikselt, muudab hääle tugevust;
4) kasutab erisuguseid rütmipille;
5) liigub vastavalt muusika tunnustele.
Rõhuasetused III arengutasemel
<p>Tähelepanu pööratakse muusikale kui harrastusele. Õpilasel aidatakse orienteeruda tänapäeva muusika eri stiilides ja luuakse võimalused oma eelistuste kujunemiseks.</p>

Taotletavad õpitulemused III arengutasemel

III arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) eristab soololaulu koorilaulust, kõrget ja madalat häält;
- 2) eristab orkestrit üksiku muusikainstrumendi mängust;
- 3) osaleb koorilaulus, ansamblimängus;
- 4) eristab levi- ja klassikalist muusikat;
- 5) osaleb seltskonnatantsudes, laulab ja tantsib koos teistega muusika saatel.

Liikumine

Õppetegevus

Liikumise kaudu arendatakse üldmootorikat ja koordineerimist, kujundatakse eneseteeninduse ja sotsiaalseid oskusi. Harjutusi sooritatakse vastavalt lapse arengule passiivselt imiteerimise, näidise ja instruksiooni järgi, liigutuste rütmi ja tempot muutes. Üldkehalisi harjutusi sooritades õpetatakse tunnetama oma keha, suunatakse liigutusi; arendatakse jõudu, vastupidavust, osavust. Soovitatav on lülitada tundi spetsiaalseid rühiharjutusi.

Õpilaste juhendamisel arvestatakse laste suutlikkust tegutseda eeskujuga, näidise või suulise korralduse alusel. Sobivate õppemeetoditega innustatakse õpilasi arendama oma kehalisi võimeid, süvendama regulaarse aktiivse kehalise liikumise harjumusi. Jõukohaste harjutuste valik võimaldab õpetada õpilasi lõõgastuma ja liikumisest rõõmu tundma.

Liikumise tundides pööratakse tähelepanu õpilaste sportliku riietuse ning isikliku hügieeni nõuete võimalikult iseseisvale täitmisele.

Liikumise tundides tutvustatakse Eesti ja maailma spordisündmusi, osaletakse eri- või paraolümpialiidumises ja suunatakse sportliku meelisharrastuse valikut.

Mõõduka intellektipuudega laste füüsiline areng on väga ebaühtlane ja kehalist kasvatust saab tulemuslikult läbi viia ainult juhul, kui arvestatakse maksimaalselt õpilaste individuaalseid iseärasusi. Vastavalt õpilastega tegelevate spetsialistide soovitudele võib viia koolis läbi liikumisravi tunde.

Rõhuasetused I arengutasemel

Kujundatakse õpilaste oskust kuulata, jälgida ja täita lihtsamaid korraldusi ning järgida korraharjumusi, õpetatakse last oma keha tunnetama, ruumis orienteeruma.

Harjutusi sooritatakse koostegevuses ja matkides näidise ja lihtsa instruksiooni järgi. Õpilasi suunatakse muutma liigutuste rütmi ja tempot. Oskuste omandamist toetab samalaadsete harjutuste pidev kordamine.

Kogu õppetöö tugineb mänguliste elementide kasutamisele. Õpilasi motiveeritakse tegevuses osalema positiivse hinnangu andmisega. Õpilaste tegevust verbaliseerib pedagoog.

Taotletavad õpitulemused I arengutasemel

I arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) kuulab juhendit, jälgib ja sooritab imiteerimise järgi lihtsamaid harjutusi (vajaduse korral abiga);
- 2) sooritab matkimise teel lihtsamaid kõnni- ja jooksharjutusi, suudab muuta liigutuste rütmi ja tempot;
- 3) suudab joosta võimetekohases tempos jõukohast distantsi, suudab järjest käia jõukohast distantsi;
- 4) ronib varbseinal, kõnnib võimlemispingil;
- 5) veeretab ja viskab palli;
- 6) osaleb lihtsates mängudes;
- 7) laskub kelgul nõlvakust, veab kelgul kaaslast;
- 8) riietub iseseisvalt spordiriietesse, täidab suunamisel hügieeninõudeid.

Rõhuasetused II arengutasemel

Kujundatakse oskus ja harjumus kontrollida oma keha, selle asendit ja liigutusi. Toimub sobimatute liigustusstereotüüpide muutmine või asendamine. Tegeletakse eri kehaosade mootorika koordineerimisega. Tuttavaid ja jõukohaseid tegevusakte sooritab õpilane iseseisvalt, sh varieeruvates tingimustes. Olulised on õpilase sotsiaalset arengut toetavad harjutused.

Tegevuses osalemisele antakse positiivne hinnang. Õpilast suunatakse oma tegevust elementaarselt kommenteerima.

Taotletavad õpitulemused II arengutasemel

II arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) sooritab tuttavaid võimlemisharjutusi. Sooritab liigutuste ahelat kaasneva instruksiooni järgi;
- 2) suudab kõndida erinevatel maastikel, treppidest üles-alla, osaleb teatejooksus;
- 3) sooritab lihtsamaid harjutusi erinevate vahenditega ja erinevatel võimlemisriistadel;
- 4) viskab ja põrgatab palli, hüppab hoota kaugust;
- 5) osaleb erinevates võistlusmängudes;
- 6) liigub suuskadega lauskmaal;
- 7) tegeleb võimetekohaselt talvespordiga;
- 8) riietub iseseisvalt vastavalt ilmale ja tunni toimumise kohale (sise-, välistingimused).

Rõhuasetused III arengutasemel

Harjutuste õppimisel ja sooritamisel tõstetakse õpilaste iseseisvust. Kujundatakse liigustusstereotüüpe ja varieeritakse neid tegevusest ja tingimustest sõltuvalt. Kujundatakse oskust ja harjumust kontrollida oma kehaasendit ja liigutusi. Õpilased hakkavad liigutusi teadlikult järjestama osatoimingute ahelast lähtudes. Olulised on sotsiaalset ja emotsionaalset arengut toetavad harjutused.

Õpilasi õpetatakse täitma mitmeosalisi korraldusi, suunatakse õpitud oskusi iseseisvalt rakendama, oma tegevust planeerima ja kontrollima (tegevuse kaasnev ja järgnev suunatud kommenteerimine, tuttava tegevuse planeerimine). Tähelepanu pööratakse tahteomaduste (sihikindlus, julgus, visadus, püsivus, enesevalitsemine, iseseisvus, algatusvõime jne) kujundamisele.

Tutvustatakse spordieetika nõudeid: aus võistlus, võistlusreeglitest kinnipidamine, vastase austamine jne.

Taotletavad õpitulemused III arengutasemel

III arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) sooritab harjutusi iseseisvalt, paaris või rühmas;
- 2) sooritab liigutuste ahelat mälukujutlustele toetudes;
- 3) suudab kõndida/joosta erineval maastikul ja erineval aastaajal;
- 4) osaleb erineva pikkusega jooksudistantsidel;
- 5) sooritab lihtsamaid kombineeritud harjutusi erinevate vahenditega;
- 6) viskab palli, hüppab hooga kaugust;
- 7) mängib lihtsustatud reeglite järgi õpitud sportmänge, suudab kinni pidada õpitud mängureeglitest;
- 8) laskub suuskadel laigest nõlvast;
- 9) osaleb talispordivõistlustel;
- 10) teab ja järgib tervisliku eluviisi põhimõtteid.

Rütmika

Õppetegevus
<p>Rütmikatundides ühendatakse kehalise kasvatus tundidest tuttavad harjutused muusika ja rütmiga. Rütmitunde aluseks on motoorsus e lihaste liigutustele tugineva korrapärase liikumise tunnetamine. Muusika rütmiline külg organiseerib psüühikat, liigutused muusika saatel ja rütmiline liikumine aktiveerib kõiki psüühilisi protsesse, aitab kaasa õpilaste enesetunnetuse kujunemisele, tõstab meeleolu.</p> <p>Rütmikatunnid toetuvad pedagoogilisele muusikateraapiale. Tundides mängitakse muusikaõpetuses õpitud laulu- ja ringmänge, rütmipille. Kasutatakse ka teiste ainete tundides ja vaba aja tegevustes õpitud salme, rütmilisi luuletusi. Rütmikatundides õpitakse tantse ja mänge, mida esitatakse klassi- ja koolipidudel.</p> <p>Rütmikatundides kasutatakse kehatunnetuse-, kontakti- ja kommunikatsiooniharjutusi, mänge ning tantse, mille abil saab arendada õpilaste füüsilisi võimeid ning psüühikat, kinnistada nii verbaalse kui ka mitteverbaalse suhtlemise oskusi.</p> <p>Rütmikatundi on soovitatav läbi viia spetsiaalses ruumis, kus oleksid vastavad vahendid (varbsein, võimlemispink tasakaaluharjutusteks, peeglid oma asendi ja liigutuste täpsuse korrigeerimiseks). Võimaluse korral viiakse rütmikatunnid läbi elava muusika saatel.</p>
Rõhuasetused I arengutasemel
<p>Arendatakse õpilaste kuulamis-, jälgimis-, matkimis-, mõistmis- ja lihtsamate korralduste täitmise oskusi.</p> <p>Kujundatakse hügieeni- ja korraharjumusi.</p> <p>Õpilasi õpetatakse tunnetama oma keha ja liigutusi, arendatakse ruumitaju. Rütmitunde arendamine põhineb individuaalse liikumise / liigutuste rütmi kohandama õppimisel etteantud rütmile (muusika, saatelugemine vms). Harjutusi õpitakse matkides, eeskuju järgi, abiga.</p>
Taotletavad õpitulemused I arengutasemel
<p>I arengutaseme lõpuks õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none">
1) sooritab harjutusi koostegevuses, imiteerimise, näidise, instruksiooni (verbaalne / alternatiivsete vahenditega) järgi;
2) liigub erineva rütmiga muusika saatel;
3) tunneb ära erinevate harjutuste ja tegevustega kaasnevat muusikat;
4) esineb õpitud tantsude ja ringmängudega klassi ning kooli üritustel.
Rõhuasetused II arengutasemel
<p>Pööratakse eelnevate õppeaastatega võrreldes suuremat tähelepanu ruumitaju arendamisele ja oma kehaasendi kontrollimisele. Õpitakse erisuunalisi liigutusi ja eri kehaosade motorika koordineerimist.</p> <p>Mängude ja tantsude kaudu saadakse praktilisi sotsialiseerumise oskusi.</p> <p>Arendatakse õpilaste loovust</p>
Taotletavad õpitulemused II arengutasemel
<p>II arengutaseme lõpuks õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none">
1) teab oma kohta rivis ja suudab seda hoida tantsimisel, harjutuste sooritamisel;
2) sooritab õpitud harjutusi eeskuju järgi ning vajalikus rütmis ja tempos;

- 3) liigub kooskõlas muusikaga;
- 4) tunneb ära õpitud rahvatantsu, suudab seda kaasa tantsida;
- 5) esineb õpitud tantsude ja ringmängudega kooli üritustel.

Rõhuasetused III arengutasemel

Õpitakse tantsima lihtsamaid seltskonnatantse ja pidudel rollikohaselt käituma. Liikumiskavade õppimisel arvestatakse õpilaste muusikaeelistustega.

Taotletavad õpitulemused III arengutasemel

III arengutaseme lõpuks õpilane:

- 1) matkib õpitud tantsusamme, lihtsamaid tantsujooniseid;
- 2) improviseerib tantsu muusika järgi;
- 3) tantsib lihtsamaid seltskonnatantse, oskab tantsule paluda, tantsu lõpetada;
- 4) esitab õpitud liikumiskava, tantsu, esineb õpitud tantsude ja ringmängudega üritustel.

Meedia- ja suhtlusõpe

Õppesisu- ja tegevus

Meedia- ja suhtlusõpe on meie oma õppeaine, mis hõlmab arvutiõpetust ja muud tehnoloogiat, millega me tänapäeval kokku puutume, suhtlemist sotsiaalmeedias ja suhtlemist võõrkeeles. Õppetegevus toimub aineid lõimivalt, mis võimaldab läbi viia ka õppeaasta vältel erinevaid õppekäike ja projektitöid. Teemade käsitlemisel arvestame iga õpilase võimeid, oskusi ja vajadusi.

Arvutiõpetus (digitahvel, tahvelarvuti, pilgujälgija jm), sh

- suhtlemine Zoomis vms kanalis
- trükkima õppimine (word)
- internetist info otsimine
- e-maili saatmine
- arvete maksmine internetis
- interneti ohutust (sh pedofiilid või kiusajad, sh soovitusel, mida ei tohiks teha, kaitsmaks pahatahtlikkuse eest)

Võõrkeeled

- mõistab ja kasutab õpitavas võõrkeeles igapäevaseid äraõpitud väljendeid ja lihtsamaid fraase
- õpib kuulama ja mõistma lihtsat igapäevast võõrkeelset kõnet
- realiseerib oma kõnesoovi eluliselt vajalikes situatsioonides

Taotletavad õpitulemused III arengutasemel

Arvutiõpetus

Õpetame õpilastele vastavalt nende võimetele oskusi kasutada alternatiivse eneseväljendusvõimalusena nutiseadmeid nt tahvelarvutit (arvutiekraanil sõrmega liikumise funktsiooni kasutus, pildistamisikooni leidmine ekraanilt, pildistamisprogrammi avamine, meeldiva huvitava objekti valik, selle pildistamine, valmis pildi vaatlemine tahvelarvutis, ebasobiva pildi kustutamine tahvelarvutist; tahvelarvuti sulgemine).

Nutiseadmete kasutamise abil toetame õpilaste kommunikatsiooni-, kognitiivsete- ja sotsiaalsete oskuste arengut ning antakse läbi selle õpilastele võimalus tundma õppida IT vahendite maailma.

- kasutab õpetaja juhendamisel otsimootorit Google teemakohaste võtmesõnade leidmiseks (koduloomad, aastaajad jne)
- salvestab leitud teavet kasutades õpetaja abi
- helistab nutivahendiga (telefoniga) oma vanemale, sõbrale, õpetajale järgides viisakusreegleid
- saadab e-kirja järgides netiketi reegleid
- suhtub kriitiliselt võõralt aadressilt saabunud kirjadesse
- mõistab, et salasõna ja paroolid on isiklik teave ja see ei ole kõigile jagamiseks
- tuleb toime fotode, videote alla- ja üleslaadimisega
- teab digivahendi kasutamisest tervisele tekkida võivaid ohte
- kasutab õpetaja abiga digitehnoloogiat pildistamisel, filmimisel

Võõrkeeled

Õpetamisel lähtume spiraalipõhimõttest: samad sõnad, väljendid ja keeleteadmised tulevad kasutusele võimalikult paljudes erinevates olukordades, laiendades õpitu kasutusala ja kinnistades keeleainest. Võõrkeele õpetust varieeritakse koolis õpilaste erinevatest võimetest ja motivatsioonist lähtuvalt.

- tunneb ära õpitud sõnad ja väljendid suulises kõnes, mõistab nende tähendustest
- vastab lühikesele, väga lihtsale küsimusele õpitu ulatuses
- oskab teha ära kirja võõrkeelsetest väljenditest
- suhtub positiivselt võõrkeele õppimisse
- laulab kaasa õpitud laule